Nazwa przedmiotu Стереотипи у мовній картині світу українців та інших слов'ян

Prowadzący Prof. dr hab. Liudmyla Popovych

Język wykładowy ukraiński

Forma weryfikacji uzyskanych efektów uczenia się
zaliczenie na ocenę

Forma prowadzenia i godziny zajęć
konwersatorium: 30

Cele kształcenia dla przedmiotu
Kształtowanie całościowego obrazu językowego świata Ukraińców w kontekście innych narodów słowiańskich, zapoznanie studentów z metodologią porównawczych badań językoznawstwa kognitywnego na przykładzie analizy stereotypów w językowych obrazach świata Słowian oraz zdobycie przez studentów podstawowej wiedzy niezbędnej do napisania prac semestralnych z zakresu problematyki językoznawstwa kognitywnego, lingwokulturoznawstwa i etnolingwistyki.

Efekty uczenia się dla przedmiotu

W zakresie wiedzy

Student ma ukształtowane wyobrażenie o językowym obrazie świata Ukraińców i innych narodów słowiańskich. Zaznajomił się ze współczesnymi badaniami nad odpowiednią problematyką w slawistyce i ogólnie w językoznawstwie.

W zakresie umiejętności

Student potrafi wykorzystywać metody badań porównawczych w zakresie kognitywistyki, etnolingwistyki i lingwokulturologii, wyszukiwać niezbędną literaturę w języku ukraińskim i innych językach oraz wykorzystywać ją podczas pisania samodzielnej pracy naukowej.

W zakresie kompetencji społecznych

Student jest gotów do samodzielnego zbierania materiału badawczego oraz analizowania stereotypów językowych przy użyciu odpowiednich metod językoznawczych.

Bilans punktów ECTS (średnia liczba godzin potrzebnych na zrealizowanie)

Konwersatorium	30
Przygotowanie do zajęć	10
Przygotowanie informacji do zadanej pracy	10
Przygotowanie pracy zaliczeniowej	40

Studiowanie literatury wskazanej przez prowadzącego zajęcia 10

…

Treści programowe

1. Językowy obraz świata – podstawowe pojęcia i historia badań.

2. Stereotypy językowe – podstawowe pojęcia i historia badań.

3. Stereotypizacja nazw kolorów w folklorze słowiańskim według cechy „błyszczący" – „niebłyszczący".

4. Blask jako podstawa przeciwstawienia kolorów w twórczości T. Szewczenki i w folklorze słowiańskim.

5. Stereotyp Rosjanina w językowym obrazie świata Ukraińców.

6. Stereotyp obcego w folklorze ukraińskim, rosyjskim i serbskim.

7. Wkład Jerzego Bartmińskiego w badania stereotypowego wyobrażenia o Ukraińcach wśród Polaków.

8. Stereotyp wodza w totalitarnych i autorytarnych społeczeństwach słowiańskich.

9. Stereotyp estetyczny w językowym obrazie świata Ukraińców i innych narodów słowiańskich.

10. Stereotyp losu w językowym obrazie świata Ukraińców.

11. Stereotyp czasu w językowym obrazie świata Ukraińców i innych narodów słowiańskich: formy czasowe.

12. Stereotyp przestrzeni w językowym obrazie świata Ukraińców i innych narodów słowiańskich: rodzaje czynności czasowników (*Aktionsart*).

Metody nauczania

Interaktywne wykłady z prezentacją multimedialną, dyskusje.

Warunki zaliczenia przedmiotu

Na zakończenie kursu studenci będą bronić pracę końcową zawierającą analizę wybranego fragmentu językowego obrazu świata Ukraińców (w razie potrzeby – w porównaniu z językowymi obrazami świata innych narodów). Ocena końcowa jest stawiana na podstawie oceny pracy.

Literatura podstawowa

Кісь Роман, *Мова, думка і культурна реальність* (від Олександра Потебні до теорії

мовного релятивізму). Розділ II. Мова і світобачення народу, Львів 2002: 97−291. https://social-anthropology.org.ua/wp-content/uploads/2019/03/%D0%9A%D1%96%D1%81%D1%8C-%D0%A0.-%D0%9C%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%B4%D1%83%D0%BC%D0%BA%D0%B0-%D1%96-%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf
Корнилов Олег А., *Языковые картины мира как производные национальных менталитетов*. 4-е изд., Москва 2014.
Попович Людмила, *Новий погляд на прототип як основну одиницю когнітивного аналізу мовної картини світу (на матеріалі слов'янських мов)* // Мова і культура, вип.9, т.12 (100), Київ, 2007, 75−86.
Попович Людмила, *Стереотип естетичного комплексу в мовних картинах світу слов'ян* // At the Crossroads of Cultures: Essays in Honour of Leonid Rudnitzki, On the Occasion of His 70th Jubilee / На перехресті культур. Збірник наукових праць на пошану Леоніда Рудницького з нагоди його 70-річчя, Наукове товариство ім. Шевченка, Львівський національний університет ім.І. Франка, Український вільний університет в Мюнхені, Київський національний лінгвістичний університет, Львів−Філадельфія / L'viv−Philadelphia 2009, 464−487.
Попович Людмила, *Стереотип русского в языковой картине мира украинцев. Концепуально-когнитивный анализ* // Россия и русские глазами инославянских народов: язык, литература, культура 1, ред. М. Номати, Центр славянских исследований Университета Хоккайдо, Саппоро 2010, 3−34. http://src-h.slav.hokudai.ac.jp/publictn/slavic_eurasia_papers/no3/01_Popovich.pdf
Попович Людмила, *Когнітивна модель опису родів дії у слов'янських мовах* // Донецький вісник наукового товариства ім. Тараса Шевченка. Мовознавство 39, Донецьк 2014, 21−37.
Попович Людмила, *Світозарність як основа протиставлення кольорів у слов'янському фольклорі та творчості Т. Г. Шевченка* // VIII Міжнароний конгрес україністів. Фольклористика. Зб. наук. Статей. Голов ред. Г. Скрипник. Київ: НАН України , МАУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2017, 179−195. http://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/zbirnyky/2017/folk.pdf
Evans Vyvyan, *A Glossary of Cognitive Linguistics*, Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007. https://www.textosenlinea.com.ar/libros/Evans%20%20A%20Glossary%20of%20Cognitive%20Linguistics%20-%202007.pdf

Lyon Karen, Nick Chater, *Localist and Globalist Approaches to Concepts*, https://www.dectech.co.uk/publications/LinksNick/CategorizationPerceptionAndMemory/Localist%20and%20globalist%20theories%20of%20concepts.pdf
Lakoff George, Mark Johnson, *Metaphors we live by*, Chicago – London: The University of

Chicago Press. Lakoff [1980] 2003. http://shu.bg/tadmin/upload/storage/161.pdf
Popovic Ljudmila, *Prototypical and Stereotypical Color in Slavic Languages: Models Based on Folklore* // Anthropology of Color: Interdisciplinary Multilevel Modeling, eds. Robert E. Mac Laury, Galina V. Paramei, 2007, John Benjamins, Amsterdam−Philadelphia 408−422.
Rosch Elenor, *„Natural categories“*, Cognitive Psychology 4 (3), 1973, 328–350.

Literatura dodatkowa

Вежбицкая Анна, *Понимание культур через посредство ключевых слов*, Москва: Языки славянской культуры, 2001.
Венжинович Наталія, *Концептуальна й мовна картини світу як похідні етнічних Менталітетів*, Лінгвістичні студії, Донецьк, 2006, вип. 14, 8−13.
Венжинович Наталія, *Фраземіка української літературної мови: когнітивний та лінгвокультурологічний аспекти*. Дис. на зд. н. ст. д. філ. н. Київ: УНАН, 2018. http://www1.nas.gov.ua/institutes/ium/Structure/councils/Documents/venzhynovych-dysertaciia.pdf
Гумбольдт Вильгельм фон, *Избранные труды по языкознанию*, Москва: Прогресс, 1984.
Зализняк Анна, Ирина Б. Левонтина, Алексей Д. Шмелев, *Ключевые идеи русской языковой картины мира*, Москва: Языки русской культуры, 2005.
Космеда Т. та ін., *Гендерна лінгвістика в Україні: історія, теоретичні засади, дискурсивна практика*, Дрогобич: Коло, 2014.
Красных Виктория, *Этнопсихолингвистика и лингвокультурология: курс лекций*, Москва: ИТДГК „Гнозис“, 2002.
Краснобаєва-Чорна Ж., *Сучасна концептологія. Концепт життя в українській фраземіці*, Донецьк: ДонНУ, 2009.
Лакофф Дж., *Мышление в зеркале классификаторов*, Новое в зарубежной лингвистике, 23, 1988, Москва: Прогресс, 12–51.
Поповић Људмила, *Језичка слика стварности. Когнитивни аспект контрастивне анализе*, Београд: Филолошки факултет, 2008.
Потебня А.А., *Собрание трудов: Мысль и язык*, Москва: Лабиринт, 1999.
Приходько А.М., *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики*. Запоріжжя: Прем᾽єр, 2008.
Рахилина Е. В. *Когнитивный анализ предметных имен: семантика и сочетаемость*, Москва: Азбуковник, 2010.
Fauconnier Gilles, Mark Turner, *The Way We Think: Conceptual Blending and The Mind's Hidden Complexities*, New York: Basic Books, 2002.
Fauconnier Gilles, *Mental spaces: Aspects of meaning construction in natural language*, Cambridge: Cambridge University Press, 1994.
Fillmore Charles J., *Frame semantics* // The Linguistic Society of Korea (eds.), Linguistics in

the Morning Calm, Seoul: Hanshin, 111–137, 1982.
Goddard Cliff, Anna Wierzicka, *Words and meanings: Lexical Semantics across Domains, Languages, and Cultures*, Oxford: Oxford University Press, 2014.
Grady Joseph, *Primary metaphors as inputs to conceptual integration*, Journal of Pragmatics, 37, 1595–1614, 2005.
Jackendoff Ray, *Semantics and cognition*, Cambridge, MA: MIT Press, [1983]1999.
Jackendoff Ray, *Patterns in the Mind: Language and Human Nature*, New York: Harvester Wheatsheaf, 1994
Jackendoff Ray, *Language, consciousness, culture: essays on mental structure*, Cambridge, MA: MIT Press. 2007.
Janda L.A., *From Cognitive Linguistics to Cultural Linguistics*, Slovo a smysl, 4(8), 2007 http://slovoasmysl.ff.cuni.cz/node/222
Kövecses Zoltán, *Metaphor and Emotion Language, Culture, and Body in Human Feeling*, Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
Kövecses Zoltán, *Metaphor in Culture: Universality and Variation*, New York and Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
Lakoff George, *Hedges: A Study In Meaning Criteria And The Logic Of Fuzzy Concepts*, Journal of Philosophical Logic 2, 1973, 458–508.
Lakoff George, *Women, fire and dangerous things*, Chicago: University of Chicago Press, 1987.
Lakoff Robin, *Language and Woman's Place*, New York: Harper and Row, 1975.
Minsky Marvin, *A framework for representing knowledge* // P. H. Winston (ed.), The Psychology of computer vision, New York: McGraw-Hill, 1975, 211–277.
Posner Michael, *Empirical studies of prototypes*, in C. Craig (ed.), Noun Classes and Categorization, Philadelphia: John Benjamins: 53–61. Považaj, 1986.
Putnam Hillary, *The meaning of 'meaning'*, Minnesota Studies in the Philosophy of Science 7, 1975, 131–193.
Rosch Elenor, *Cognitive representations of semantic categories*, Journal of Experimental Psychology: General 104, 1975, 192–233.
Sapir Edward, *Selected Writings in Language, Culture and Personality*, Berkley: University of California Press, 1970.
Talmy Leonard, *Toward a cognitive semantics* Vol. 1: *Concept structuring systems*, Cambridge: The MIT Press, 2000.
Taylor John R., *Prototypes in cognitive linguistics*, in: P. Robinson, N. C. Ellis (eds.),
Wittgenstein Ludwig. Philosophical investigations, Oxford: Blackwell, 1953.
Wierzbicka Anna, *Semantics, culture, and cognition: universal human concepts in culture-specific configurations*, New York, Oxford: Oxford University Press, 1992.